

SPETS NYTT

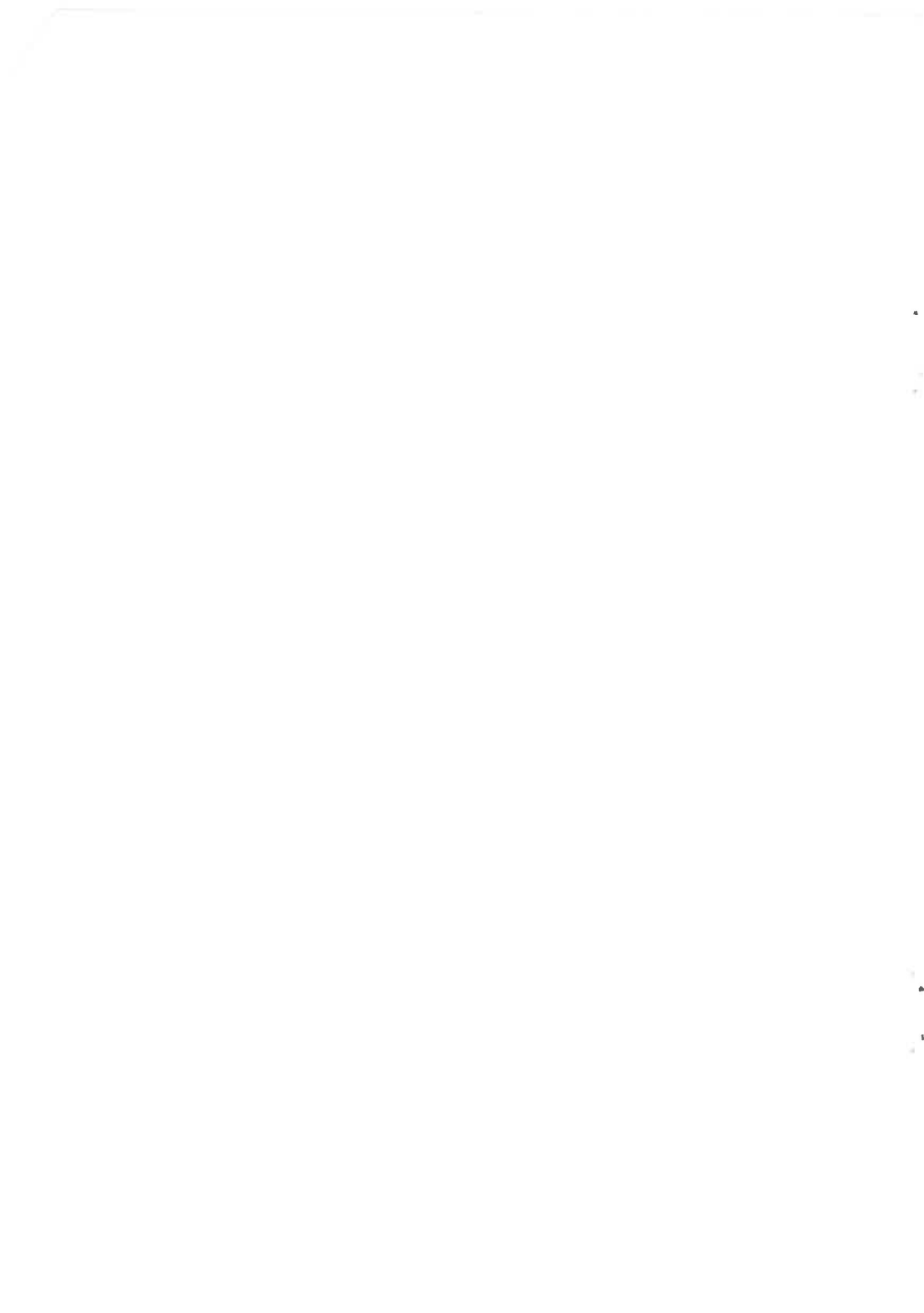
NR. 2

1997

**NORSK SPESIALKLUBB FOR FINSK SPETS
OG NORRBOTTENSPETS**

INNHOLDSFORTEGNELSE

Leder.....	3
Styre- og utvalgsoversikt, NSFN.....	4
Redaktøren i fri utfoldelse.....	6
Referat fra årsmøtet i NSFN, 1997.....	7
Nordisk samarbeid.....	12
Noen refleksjoner.....	14
Svar refleksjoner.....	16
Smånytt.....	19
Innbilt drektighet.....	22
22 Hornet, 222 Rem, 22-250, 5.6x52R, 243 Win, 6.55x55, 7x33 Sakø o.s.v....	24
Kryptorkisme.....	26
Resultater utstillingen i Kongsvinger 3.mai 1997.....	29
Oesophaugsdiltasjon.....	30
Jaktprøver høsten 1997.....	30

LEDER

AÅRSMØTET BLE SOM KJENT avholdt på Kongsvinger. Det møtte 14 medlemmer med stemmerett, 19 totalt. Dette er for dårlig, hvor blir det av dere andre? Vi hadde gjester fra både Finland og Sverige tilstede. Før årsmøtet ble det avholdt et møte vedrørende Nordisk Mesterskap. Her møtte Seppo Savola fra Finland, Sverige kunne ikke komme til møtet.

Etter årsmøtet holdt Per Herset (eksteriørdommer) et foredrag om våre to rasers utseende. Han viste lysbilder og fortalte hva dommeren ser på under eksteriørbedømmelse. Det ble et trivelig møte som varte ut i de små timer.

Takk til dere som gikk ut av styret, og velkommen til dere nye. Vi tar nye friske tak. Vi vil i løpet av året ta i bruk et dataprogram for beregning av innavlsgrad på avkom. Dette vil avlsrådet orientere nærmere om i neste Spets Nytt. Klubben skal også utgi et nytt informasjonshefte.

Stå på dere med valper og unghunder, det meldes om oppgang i fuglebestanden flere steder i Sør-Norge.

GOD SOMMER

STYRE- OG UTVALGOVERSIKT, NSFN

<u>Funksjon og Navn</u>	<u>Adresse</u>	<u>Telefon</u>
Leder		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763P/90144670M
Nestleder		
Jan Trygve Akre	2120 Sagstua	62971909P
Sekretær		
Bengt Sundkøien	2232 Tobøl	92231946M/67804017A
Kasserer		
Laila Kisen	2210 Granli	62827361P
Styremedlemmer		
Tom Norheim	Grinihagen	62441553P/90522973M
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142M
Trine H Østmo	7120 Leksvik	74857637P/92207046M
Varamedlemmer		
Ole Jørgen Klaseie	Østsinnilinna 72, 2870 Dokka	61111166P/91101182M
Jorun S Jørgensen	Tranby, 3510 Sokna	32140584P
Inge Fjelde	Olleveien 10 ^C , 3057 Solbergelva	32871716P

Avlsråd Finsk Spets

Leder		
Karin Ruus	Ask Gård, 1482 Nittedal	67071706P
Medlem		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763P/90144670M

Avlsråd Norrbottenspets

Rune Vesterbukt	8690 Hattfjelldal	75185218P
-----------------	-------------------	-----------

Jaktprøveutvalg

Leder		
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142M
Kontaktperson Sør-Norge		
Janche Røed	2436 Våler i Solør	62420642P
Kontaktperson Trøndelag og Nord-Norge		
Knut Østmo	7120 Leksvik	74857637P

Arrangementskomite Trøndelag

Leder		
Erling Karlsaune	7170 Åfjord	72535440P/72528165A
Medlemmer		
Tor Ivar Sundseth	Slettenveien 7, 7168 Lysøysundet	72529503P

Geir Lasse Aune Nyheimsveien 6, 7058 Jakobsli 73963534P
Trine H Østmo 7120 Leksvik 74857637P/92207046M

Revisorer

Jon Raac Røykenviken
Ola K Rye 7070 Bosberg

Spets Nytt

Roy Nilsen Vestre Ådal, 3500 Hønefoss 90974142M

Klubbens adresse

Bengt Sundkøien 2232 Tobøl 92231946M/67804017A

Innmelding

Medlemskategori

Ordinært medlemskap

Familemedlemskap

Utenlandske abonnenter av Spets Nytt

Medlemskap inngås ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli

Pris

Kr 200,-

Kr 50,-

Kr 125,-

Kjøp av jaktprøveregler og klubbblem

Jaktprøveregler

Kr 25,-

Klubbblem i stoff

Kr 50,-

Artiklene kjøpes ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. Merk giroen med artikkelnavn og antall

Foto: Per M Korsmo

Nuch Raisa, eier Jan Solbrekken. Oppnådde 84 poeng og 1. AK på jaktprøve for dommer Per M Korsmo, den 24/1-97. Gratulerer, jaktprøveutvalget.

REDAKTØREN I FRI UTFOLDELSE

GRATULERER ALLE SAMMEN, med hva sier du? Som alle sikkert har fått med seg kan vi nå endelig få lov til å velge det våpnet som passer akkurat for meg, under de forhold jeg jakter. Det er ikke dermed sakt at alle skal storme ut i skauen å skyte vilt rundt seg med rifle, men nå har jeg, du og alle de andre ansvarsbevisste norske jegerne mulighet til å vurdere hva som er best egnet for nettopp seg selv. Det finnes sikkert også noen som jakter med spets som mener det burde være forbudt med rifle på skogsfugljakt. La dem få lov til å mene det, jeg har ikke tenkt å nekte dem å bruke hagla.

Det viktigste med opphevingen av rifle forbudet er at nå er det slutt på diskrimineringen. Nå kan vi som siste småviltjegergruppe (jegere med halsende fuglehund) i nittenhundreogtissyv få lik mulighet til å velge hvilke våpen vi ønsker å bruke, på lik linje med alle andre jegergrupper. Forutsatt at vi holder oss innenfor gjeldene krav til ammunisjon. Argumentene som har blitt brukt for å forsvare et forbud har vært så tynne at før eller siden måtte fornuften vinne. Men nå er det viktig at vi beviser at vi har hatt rett hele tiden.

Alle som har jaktet med spets vet at skogsfuglen ikke vil bli utrydningstruet selv om det er tillatt å benytte rifle under skogsfugljakta. Når det gjelder argumentet om sikkerhet er det en selvfølge at hver enkelt må tenke seg om før man løsner skudd, men det gjelder også for alle andre jaktformer. Alle som løsner skudd utenfor godkjente skytebaner må tenke på bakgrunnen. Problemet med under skogsfugljakt er at man skyter på skrå oppover. Av den grunn har vi mindre kontroll over bakgrunnen.

Det vi bør tenke over er hvor kula vil kunne lande. Det vil si at vi ikke skyter i retning som medfører at kula faller ned i bebyggelse. Likedan må vi unngå å skyte mot fugl som sitter slik at kulebanen havner i bakenforliggende lisider eller åsrygger. Men dette er ikke noe nytt, dette har alltid vært gjeldene for kråkejegeren eller andre som har jakt fugl med rifle (ringduer, gjess o.s.v). Dette har ikke vært et problem i de tre prøvefylkene i tilbakelagte fem års periode. Men selvfølgelig skal vi ikke slappe av, av den grunn.

Når det gjelder våpen og sikkerhet må vi alltid være skjerpet. En enkelt vådeskuddsulykke er en for mye. Slike ulykker skal ikke forkomme, og vil heller ikke gjøre det om vi tenker oss om før vi skyter. I ettertid er ingen unnskyldning godtagbar, vi plikter å vite hva det er vi skyter på før skudd løsner. Det samme gjelder for bakgrunnen. Husk du behøver aldri angre på et skudd som ikke ble avfyrt.

REFERAT FRA ÅRSMØTET I NORSK SPELALKLUBB FOR FINSK SPETS OG NORBOTTENSPETS 1997

Tid: Lørdag 3.mai kl. 16.00

Sted: Kongsvinger Gjestegård, Kongsvinger

1. Åpning

Årsmøtet ble åpnet av leder Per M Korsmo som ønsket de 19 fremmøtte velkommen.

2. Konstituering

- Valg av møteleder: Per M Korsmo
- Valg av referent: Bengt Sundkøien
- Valg av tellekorps: Laila Kisen og Bente Damli

Det var 19 tilstede, 14 stemmeberettigede.

Godkjenning av innkalling har stått i Spets Nytt 1/97, øvrige innkallinger var utsendt iht klubbens vedtekter. Innkallingen ble godkjent.

Godkjenning av dagsorden. Dagsorden var sendt ut sammen med innkalling. Sakslisten var som følger.

1. Åpning
2. Konstituering
3. Årsrapporter
4. Regnskap
5. Inkomne saker
6. Budsjett for 1997
7. Valg
8. Avslutning

Sakslisten ble godkjent uten merknader.

3. Årsrapporter

Styrets årsberetning.

Beretningen ble lest opp av Per M Korsmo. Det ble orientert om hvorfor det ikke ble noen spesialutstilling. Dette skyldes manglende innsending av søknad til NKK. Det ble stilt spørsmål vedrørende et styremedlems fratreden midt i

perioden. Det var ingen dramatikk i det, kun prioritering fra dette medlemmets side. Styrets årsberetning ble godkjent uten merknader.

Avlsrådets årsberetning

Per M Korsmo orienterte om avlsrådets arbeid. Avlsrådets årsberetning ble godkjent uten merknader.

Jaktprøveutvalgets årsberetning

Beretningen ble gjennomgått av Roy Nilsen. Nilsen brukte tid på å forklare uenigheten som har oppstått med SSF. Uenigheten har oppstått i at man ikke er enige om den formelle saksgangen. Representantene fra NSFN har fulgt de protokoller og referater som er nedskrevet. Uenigheten har oppstått omkring det man muntlig har blitt enige om. Roy Nilsen har sendt beklagelse til Sverige, med ønske om å gjenoppta samtaler rundt felles jaktprøveregler.

Ut fra dette ba Roy Nilsen om følgende:

I jaktprøveutvalgets årsberetning strykes følgende:

Avsnittet fra; Styret vedtok i juni 1996 at jaktprøveutvalget i framtiden skulle ha ansvaret for forhandlingene. Høsten 96 blir undertegnede oppringt av SSF's sekretær (Bengt Persson), under samtaler gir jeg uttrykk for at NSFN er villige til å ta opp forhandlingene når noen vilkår er oppfylt.

Forhandlingene må foregå i ordnede forhold.

Det vil si:

- *Innkalling til møter må komme i god tid og inneholde alle sakspapirer*
- *Det må føres fullstendige protokoller som underskrives og sendes ut til alle parter*
- *Underskrevne protokoller må følges*

Videre presiserte jeg at det har liten hensikt å prøve og finne ut av påstandene som ikke er protokollført eller nedskrevet på annet vis. Som en konsekvens av dette ga jeg klart uttrykk for at NSFN er villig til å starte forhandlingene på null, og med det sette en strekk over personstridighetene som dessverre oppstod blant de tidligere forhandlerne. Dette var ikke SSF's representant interessert i, sannheten skulle fram og NSFN måtte komme med en fullstendig unnskyldning for beskyldningene om feil saksgang. "De norske forhandlerne farer med løgn".

Dette ble enstemmig vedtatt.

Det ble stilt spørsmål om det foreligger noen saklig uenighet omkring nye jaktprøveregler. Ut fra dette svarte jaktprøveutvalget at man i bunn og grunn er

enige, men at man ønsket ikke å stresse fram regler. Man ønsker å bruke den tiden som er nødvendig for å komme fram til best mulig regelverk.

4. Regnskap

Klubbens regnskap ble gjennomgått av Laila Kisen. Til regnskapet ble det gitt følgende merknader:

Under jaktprøver skal korrekt sum være kr 4 500,-. Korrekt totalsum under driftskostnader skal være kr 56 846,42. Utover dette var det ingen merknader til regnskapet. Regnskapet er godkjent av revisor. Ut fra regnskapet ser man at klubbens økonomi er god. Dette skyldes i hovedsak inntekter fra bingovakt. Her leies det inn eksternt hjelp som lønnes. Utover dette ingen merknader til regnskapet. Regnskapet ble godkjent av årsmøtet.

5. Innkomne saker

Ingen innkomne saker.

6. Budsjett

Laila Kisen orienterte.

Kontingenten ble foreslått uendret. Dette ble vedtatt.

Følgende punkter ble kommentert og forklart i budsjettet:

Økte utgifter til medlemsblad. Det er blitt en betydelig kvalitetsforbedring på Spets Nytt. Bedre trykk og layout. Spets Nytt er den viktigste informasjonskanalen til medlemmene som bør brukes. Jaktprøvedommerkurs var satt opp med kr 3000,-. Kurset er avholdt uten kostnader for klubben.

Landskampfond. Det er satt av midler til Landskamp (Nordisk Mesterskap).

På inntektssiden har man satt opp reklameinntekter. Her regner man med å få inn annonsører i Spets Nytt.

På debetsiden vil man finne en utestående fordring. Dette er et gjeldsbrevlån til redaktøren av Spets Nytt til innkjøp av PC.

Det ble stilt spørsmål om økningen på inntekter på jaktprøver. Både styret og jaktprøveutvalget forventer en økning i antall jaktprøvestarter og dermed økte inntekter.

Budsjettet ble godkjent og vedtatt.

7. Valg

Valgkomiteen har bestått av Grete W Røsholm, Svein Heggedal og Asbjørn Nøstberg. Ingen fra valgkomiteen var tilstede. Laila Kisen orienterte.

Det nye styret ble:

Leder:	Per M Korsmo	
Styremedlemmer:	Jan Trygve Akre	Ikke på valg
	Trine Østmo	-----"-----
	Laila Kisen	-----"-----
	Roy Nilsen	Gjenvalgt
	Bengt Sundkøien	Ny
	Tom Norheim	-"-

Det nye styret ble valgt ved akklamasjon.

Varamenn:	Ole Jørgen Klaseie	Gjenvalgt
	Jorunn Jørgensen	-----"-----
	Inge Fjelde	-----"-----

Valgt ved akklamasjon.

Revisorer:	Jon Råe	Gjenvalgt
	Ola Rye	Ny

Valgt ved akklamasjon.

7. Avslutning

Per M Korsmo orienterte litt om de to siste år. Dette har vært arbeidsomme år med tanke på den uenighet som har oppstått i forbindelse med forsøket med å etablere felles nordiske jaktprøveregler. Målsetningen er og må være like regler.

Det ble stilt spørsmål til jaktprøveutvalget direkte om hva uenigheten rent faglig og saklig. På dette uttalte jaktprøveutvalget at man var i bunn og grunn var enige. Til dette forslaget var det laget en tekst med tillegg. Dette skulle renskrives av SSF og sendes NSFN. Dette er ikke blitt gjort (gjelder tillegget). SSF gjorde noen endringer i det opprinnelige forslaget og har vedtatt dette. Disse reglene gjelder i Sverige fra og med høsten 1997. Ut fra dette kunne ikke de norske forhandlerne anbefale NSFN's styre og jaktprøveutvalget mener at man bør bruke den tid som er nødvendig for å komme fram til de beste og mest hensiktsmessige regler. Man har nå i samarbeid med Finland laget en ramme for Nordisk Mesterskap. Jaktprøveutvalget håper og mener at dette sammen med en beklagelse vil få samarbeidet på skinner igjen.

Det ble stilt spørsmål til nytten av Dog Base. Per M Korsmo redegjorde for Dog Base. Dette er en database der man kan legge inn materiale for bruk i avl. Slik at man gjennom dette kan få ut innavisgrad ol. Det har vært noen komplikasjoner

med Dog Base, men man mener nå at i løpet av året skal programmet være inne. Programmet er noenhunde oppdatert på utstillingsresultater, men ikke på jaktprøver.

Premieutdeling.

Det ble delt ut premier til BIR og BIM på Kongsvingerutstillingen og til hunder som har oppnådd 1.AK på jaktprøve. Premiene bestod bl.a. av gavepremier fra SPJ og SSF-Mellansverige.

Kongsvingerutstillingen 3.mai 1997:

BIR: Trym, eier Rune Torgersen, Sylling

BIM: Tikka, eier Einar Førde, Oslo

Jaktprøveresultater. Premier gitt til hunder som har oppnådd 1.AK. Følgende fikk premie:

Micha, eier Cato Kolstad

Raisa, eier Jan Solbrekken

Lakka-R, eier Tore Bjørnbet

Tikko, eier Ole Jørgen Klaseie

Zennta, eier Roy Nilsen

Utdeling av gavepremier

Per M Korsmo ga 2 krystallglass som gavepremier til SSF Mellansverige v/Nils Jonsson. Det ble også gitt 2 krystallglass som gavepremier til den Finska Spetsklubben (SPJ) v/Seppo Savola.

Som avslutning på årsmøtet holdt Per Herset et meget interessant foredrag om rasestandarden for Finsk Spets og Norrbottenspets. Han brukte lysbilder som illustrerte dette.

Møtet ble hevet kl. 18.30

Stangnes 5.mai 1997

Bengt Sundkøien

Referent

For- og baksidefoto: Roy Nilsen

NORDISK SAMARBEID

Deler av jaktprøveutvalgets årsrapport vakte sterke reaksjoner hos Bengt Persson i SSF. Som en følge av dette valgte undertegnede (ansvarlig for rapporten) å sende en skriftlig beklagelse straks jeg fikk informasjon via omveier.

Det var i hovedsak avsnittet som siterer telefonsamtalen med Bengt Persson reaksjonen var rettet mot: *Videre presiserte jeg at det har liten hensikt å prøve og finne ut av påstandene som ikke er protokollført eller nedskrevet på annet vis. Som en konsekvens av dette ga jeg klart uttrykk for at NSFN er villig til å starte forhandlingene på null, og med det sette en strekk over personstridighetene som dessverre oppstod blant de tidlige forhandlerne. Dette var ikke SSF' representant interessert i, sannheten skulle fram og NSFN måtte komme med en fullstendig unnskyldning for beskyldningene om feil saksgang. "De norske forhandlerne farer med løgn".*

BEKLAGELSE

Har de siste dagene fått signaler fra flere hold om at deler av innholdet i jaktprøveutvalget sin rapport har resultert i sterke reaksjoner hos navngitt person (Bengt Persson). Jeg beklager dette på det sterkeste, jeg ser i ettertid at det å navngi enkelt personer er uheldig. Likedan at ordvalget og formuleringen var dårlig. Jeg vil også beklage feilsiteringen, det understreker behovet for hvor viktig det er med skriftlige referater.

Som et resultat av at jeg tar dette ansvaret vil jeg be årsmøtet om å stryke Bengt Persson sitt navn og feilsiteringen fra rapporten. Jeg vil også trykke en beklagelse i Spets Nytt inneholdene disse punktene. Jeg håper at med denne beklagelsen kan vi glemme gamle feil og uenigheter, slik at vi kan starte på nytt med positivt fortegn.

Jeg vil imidlertid presisere at det aldri var meningen å henge ut enkeltpersoner eller grupper, men kun en oppsummering av hvordan de involverte personer i NSFN har oppfattet situasjonen, fra vår side.

Jeg ønsker ikke å kommentere dette nærmere. Men har valgt å beklage siteringen fra telefonsamtalen, da det blir påstand mot påstand, og ikke vil tjene til noe positivt. NSFN har hele tiden gitt klart uttrykk for at vi ikke vil ha problemer med å beklage hvis vi begår feil. Undertegnede har ingen problemer med å se det uheldige i å navngi enkelt personer og sitere fra telefonsamtaler som det ikke kan føres bevis fra. Likedan har jeg ingen problem med i ettertid å se at ordvalget og formuleringen var dårlig.

Jeg har mottatt brev om at beklagelsen er notert, men ingen bekreftelse på om den er akseptert.

Sitat fra to brev fra SSF: *Vi tror saken skulle tjena på att vi tar en liten paus i förhandlingarna och återkommer senere när läget har normaliserats.*
Tills vidare kan eventuelle ändringar i reglerna för Nordisk Mästerskap behandlas genom brev.

Vi får håpe ut fra disse linjene at vi nå kan sette en strek over tidligere "feil", og begynne på nytt med blanke ark.

Roy Nilsen

Foto: Per M Korsmo

12266/88 Nuch Raisa, eier Jan Solbrekken. Oppnådde 84 poeng og 1.AK for dommer Per M Korsmo den 24/1-97. Gratulerer jaktprøveutvalget.

NOEN REFLEKSJONER

Avl - bedømmelse m.m. -

FØRST MÅ JEG FÅ GRATULERE med et mer fargerikt Spets Nytt og gi honnør til en ivrig redaktør. Jeg har kjøpt og lest boken som omtales sist i bladet (den fås forøvrig fra Wennergren-Cappelen A/S, P.b. 738 Sentrum, 0105 OSLO). Selv om kapitlene om våre to raser ikke utgjør så stor del av boka, så er den meget interessant og den reiser etter mitt skjønn noen fundamentale spørsmål. Det er dette sammen med opplevelser knyttet til mitt ca. fem og ett halvt år lange bekjentskap med ei NOBS-tispe, som gjør at jeg føler det aktuelt med noen refleksjoner.

Da jeg hentet valpen i Hattfjelldal i mai 92, var valget basert på informasjonen fra spetsklubben, og jeg visste lite om rasebakgrunn, jaktlige egenskaper osv. Jeg ble derfor relativt forbauset da "nurket" samme høsten før jaktstart la i veg etter et elgspor og begynte å lose på dyret inne i et tett granfelt. Senere ble det jo klart at dette ikke var ønskelig oppførsel m.t.p. fremtidig jaktprøvestart. Siden det er mye elg i området, så ble det rikelig med anledninger til å uttrykke misnøye med denne typen oppførsel. Resultatet har vel blitt at hun ihvertfall ikke er noen elghund. Rådyr og hareloser er det verre å få gjort noe med. De går lenger avsted, og når hun kommer tilbake, så føler jeg meg ikke sikker på om hun vil tolke en korreks på rette måten. Ekorn er også populært, men de har det heldigvis vært få av, og selv om en korreksjon i et slikt tilfelle blir veldig konkret og kan utføres deretter, så er virkningen minimal.

Spørsmålet jeg har stillet meg mang en gang er: Hvor mye energi skal man legge i å motarbeide et jaktinstinkt som tydeligvis er meget dominerende. Og hva slags midler skal man ta i bruk for å få dette vellykket. Er det kanskje greit nok at man ikke løsner skudd på det en ikke ønsker å jakte, men tolererer de gangene losen gjelder "uønsket vilt". Totalt sett tror jeg en da vil bruke mindre tid og få langt færre frustrasjoner. **Men** så var det dette med jaktprøve da!!

I ovenfornevnte bok kommer man både i kapittelet om finsk - og norrbotenspets, inn på problemet med å lage "rene" fuglehunder av rasene. "Att göra genetiskt renodlade fågelhundar av finnspets och norrbotenspets kan leda till katastrof för raserna". Forfatterne som tydeligvis har solid bakgrunn for meningene, hevder at den linjen man nå følger i Sverige og Norge fører til et dårligere gemytt og mindre sunne stammer. I Finland har man tydeligvis erkjent problemet - "Man fann att hundar från de älgställande linjerna var sundare och mera balanserade".

Finnene har i et par tiår hatt elgprøve for begge spetsrasene, og med godt resultat selv om prøvereglene er skreddersydd for de større rasene. I Sverige ble det på begynnelsen av 1980 tallet registrert 500 norrbotenspeter årlig, og den var tallrikere enn finskspetsen. Det som så skjedde i følge nevnte bokforfattere, var at det svenske avlsrådet lanserte sin "avlsmatador" som det etter hvert viste seg hadde anlegg for øyekatarakt. Elgprøvevirksomheten ble også lagt ned, og spesialklubben besluttet å underkjenne tidligere prøver. Dette førte til at hunder som loset på elg ble borte i avlsarbeidet. Og som forfatterne stadig er inne på, så vil dette føre til en mentalt svakere hund med begrensede jaktanlegg.

Forfatterne taler varmt for et sterkere samarbeid med Finland der raseandelen vokser sterkere enn i Sverige, og der elgprøvene er viktige. Avlsbasen i hvert land er også så liten at et brudd på samarbeidet ville være en katastrofe for rasen. Det er derfor interessant at det i "Avlsrådets rapport" i siste Spets Nytt blir nevnt muligheten for å ta inn nytt blod fra Finland. På den annen side vil man jo da få inn hunder med sterk interesse for elg. Spørsmålet blir jo da om en ikke bør følge finnene fullt ut å åpne for elgprøver. Hvis ikke så virker dette noe inkonsekvent. Det vil vel også slå uheldig ut for finske hunder i landskampsammenheng, når elginteressen fører til minuspoeng.

I rapporten fra jaktprøveutvalget refereres det til samarbeidsvansker med svenskene, kanskje ennå en grunn til å se på den finske modellen. Jeg håper det vil bli en diskusjon rundt dette viktige tema og gjerne en avklaring til rasenes beste.

Med hilsen
Jan Jansen

Utstillinger hvor man kan stille Finsk Spets og Norrbotenspets

Dato	Arrangør	Anmeldelse adresse	Sted	Anm frist
9/8	Norges Jeger- og fiskerforbund	Postboks 191 Elverum	Elverum	14/7

Dessverre hadde denne utstillingen falt ut av terminlista i Spets Nytt nr. 1.

SVAR - REFLEKSJONER

Av Roy Nilsen

TAKK JAN, FOR AT DU EGASJERER deg og at du gidder å gjøre noe med det. Jeg håper at flere nå vil hoppe på karusellen, vi trenger engasjerte medlemmer for å kunne være en levende klubb. Som en digresjon kan jeg nevne at det har kommet tilbakemeldinger på utspillet om å gjøre endringer på jaktprøvesystemet. Det viser at medlemmene begynner å "våkne", nå gjenstår det bare å se om man gjør noe med det. Jeg er ganske sikker på at det også i Sverige og Finland er sterke synspunkter på den omtalte boka, refleksjonene til Jan og svaret til undertegnede. Spets Nytt leses også i øst, det hadde derfor vært artig med synspunkter også derfra.

Først vil jeg presisere at "omtalen" var en ren pressemelding fra forlaget, og ingen bokomtale. Innholdet står helt og holdent for forfatterens regning, NSFN og redaktøren går ikke god for påstandene i boka.

Elg interesse

Dette med at spets rasene har interesse for annet vilt enn fugl er ikke noe spesielt fenomen for disse rasene. Dette gjelder alle jakthundraser med "jaktlyst", og slik må det være for at vi skal ha mulighet til å kunne endre på egenskapene gjennom avl. Det samme gjelder for eksteriøret, den dagen alle hundene er like har man fjernet muligheten til å gjøre endringer. Grunnen til det er at for å kunne endre/påvirke må det være en viss genetisk variasjon i populasjonen. Det er derfor innavl er like uheldig på sikt, for hver gang man parrer nært beslektede individer reduseres genevariasjonen.

Samme effekt vil man oppnå ved å kun avle på "spesialister", hunder som kun jager fugl. Jeg tror ikke at det er noe problem avlsmessig om man lar være å arrangere elgjaktprøver for spetsrasene. Elginteressen vil være der uansett i større eller mindre grad. Årsaken til at man ønsker å spesialisere jakthundene finner man nok i dagens samfunns krav til effektivitet. Jegeren i dag har begrenset tid til å utføre sin elskede hobby, derfor er det lite ønskelig med en hund som kaster bort tiden med å jage uønsket vilt (elg, ekorn, hare osv). Men dette bør være et dressurproblem.

Jaktprøver

Når det gjelder hunder som har ekstrem stor interesse for elg eller for den sak annet uønsket vilt, kan det være et problem. For hunder med "normal" elginteresse er det ikke noe problem. Det kan faktisk være positivt, forutsatt at

77 sider

de Veterinærers Forening

ng
OSLO
22 69 04 50

eksemplarer igjen !!

(porto kommer i tillegg)

NSFN
NORSK SPETS
FOR FINSK SPETS OG

ANMELDESESKJEMA FOR JAKTPRØVER OG

Anmeldelse til jaktprøve: Utstilling:

Sted:

Jaktprøve:

Åpen klasse

Elite klasse

Utstilling:

Junior klasse 9-15 mnd

Unghund klasse 15-24 mnd

Åpen klasse over 24 mnd

Champion klasse (Nuc)

Finsk Spets

Tispe

Siste

Norrbottenspets

Hann

Hundens tittel og navn:

Registreringsnr.:

Far's tittel og navn:

Mor's tittel og navn:

Eier:

Adresse:

Post nr.:

Poststed:

Oppdretter:

Adresse:

Er hunden premiert på jaktprøve: Ja Nei

Er hunden premiert på utstilling: Ja Nei

Har hunden CERT på utstilling: Ja Nei

Er eieren medlem i NSFN: Ja Nei

Anmelders underskrift:

N,
IALKLUBB
NORRBOTTENS PETS

OG UTSTILLINGER ARRANGERT AV NSFN

Anm. Nr.

Katalog Nr.

Dato:

d. Veteran klasse over 7 år
mnd. Avlsklasse
nd. Oppdretter klasse
h, etc)

vaksinerings dato:

Født dato:

<input type="text"/>	Reg. nr. <input type="text"/>
<input type="text"/>	Reg. nr. <input type="text"/>

<input type="text"/>	Tlf. nr.: <input type="text"/>
----------------------	--------------------------------

Høyeste premiering oppnådd i år

Høyeste premiering oppnådd i år

Dato	Sted	Dommer
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Ønsker å bli medlem: Ja Nei

Dato:

og norrbottenspets (NSFN) sine arrangementer.
Klubb (NKK), og følger derfor
regler.

HUND OG HI

SMÅDYRPRAKTISERENDE VETERINÆRER

ISBN 82-991649-2-3 37

Redaktør: Astrid Indrebø

Utgiver: *Smådyrpraktiseren*

Bestillingsadresse:

Den Norske Veterinærforening

General Birchs gate 16, 0454

Telefon: 22 59 16 50 Telefax:

Bestill NÅ, kun få e

PRIS KR. 150,-

man har lært hunden å komme når man roper på den. Tre minutters los på elg gir ett minus poeng, kaller man inn hunden fra den losen vil det kunne gi to poeng ekstra på lydighet. Som man ser det er små marginer vi snakker om. Så lenge hunden kun loser på eller jager "forbudt" vilt i minutter kan man glemme det som et problem. Hunden blir først diskvalifisert etter en time, og det er langt mellom de spetsene som henger på elgen i en time. Husk man har mulighet til å få 100 pluss poeng, men kun 10 minus for arbeid med annet vilt.

Overdrevet

Når det gjelder forfatternes bekymringer for utviklingen i avlsarbeidet i Sverige og Norge vil jeg påstå et den frykten er sterkt overdrevet, når det gjelder dette med manglende elginteresse i avlsmaterialet. Jeg tror den frykten er mer "politisk" betinget enn forankret i fakta. Avlsrådet i NSFN driver ikke noe bevist avlspolitikk med å benytte hunder som er genetisk fri for elginteresse. Jeg tror at dette også gjelder for avlsrådet i SSF. Som tidligere nevnt slutter ikke en hunderase å jage elg fordi om man ikke arrangerer jaktprøver med elg som prøveobjekt. Det er i hvert fall ikke noe problem når det gjelder ekorn og mår. Hadde det vært et problem burde spetsene i Norge ha sluttet å jage fugl for lenge siden med den aktiviteten vi har på jaktprøve siden.

Mer bekymringsfullt

Jeg blir mer bekymret for den lave interessen det er for å stille hunden på jaktprøve (fugl). Jaktprøve er foreløpig det eneste alternativet vi har for å måle jakttegningsnivået i en populasjon. Skal dette ha noen verdi er man avhengig av at flest mulig stiller hunden sin på jaktprøve. Hunder som ikke går til premiering er like verdifulle i dette arbeidet. Fordi de er med på å gi et bilde av på hvilke nivå gjennomsnitts hunden befinner seg. Man må ikke se seg blind på topp resultatene. Problemet generelt med jaktprøve som et verktøy i avlsarbeidet er at jaktprøvene måler både miljøpåvirkningen og de genetiske egenskapene. For å sette det litt på spissen; To hunder som er helt genetisk like vil oppnå vidt forskjellige resultater avhengig av i hvilke miljø de vokser opp i. Den hunden som blir innjaget fra sofaen blir sannsynligvis mindre brukbar, for å si det pent. Mens den som får være mye i skogen blir sannsynligvis en trivelig hund å gå på jakt med.

Derfor har alle et ansvar for at vi også i framtiden skal kunne kjøpe oss en potensiell "storjager". Det er kortsiktig og egoistisk å overlate det ansvaret til noen få, det er begrenset hvor lenge de gidder å holde på. Hva har du tenkt å gjøre da, hvor skal du da kjøpe drømme hunden din? *Jeg vil ta med en historie fra det stående fuglehund miljøet. Det var en kar som hadde fått kjøpt seg en hund av en seriøs oppdretter, som avlet fram bra jakthunder. Kjøperen var fornøyd med kjøpet han, men som kjent varer ikke en hund evig. Det ble på tide med en ny jaktkompis, så han henvendte seg til samme oppdretter. Men da kom det*

ubehagelige. Nei, du som ikke er villig å stille hunden på jaktprøve kan ikke få kjøpt hund her. Kanskje litt drastisk, men sikkert helt fortjent. Hvorfor skal noen kun skumme fløten, mens andre må dra lasset. Historien får bli stående til ettertanke. Nei skal vi greie å holde våre kjære raser sunne og friske må alle ta i et tak, og være ærlige.

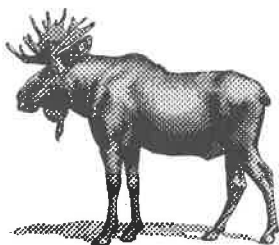
Uenighet

Når det gjelder samarbeidsvanskene med SSF både håper og tror jeg at det er noe vi kan legge bak oss, slik at det blir mulig å komme mye sterkere tilbake ved neste korsvei. Det kan kanskje virke som om bruddet kom som en følge av en bagatell, og det kan også sikkert være riktig. Men vi bør huske på at for de som sitter midt oppe i det vil saken fortone seg helt annerledes. Beslutninger vil alltid bli tatt på politiske og taktiske grunnlag, det er et resultat av at vi er mennesker. Det man imidlertid må unngå er at man fjerner seg fra sak og over til person.

Man kan kanskje si at det er unødvendig med politikk og taktikk i slike saker, vi er da kun enkle personer som ønsker å gå på jakt med spetsen vår. Men vi trenger ikke å gå lenger enn til forslaget om å kutte ut åpen klasse. Hva skjer, jo det kommer tilbakemeldinger med helt klart politiske og taktiske vinklinger. Hele begrunnelsen bygger på det, faginnholdet er underordnet. Er så det galt, selvfølgelig ikke livet består stort sett av mer eller mindre taktiske beslutninger. Men det vil selvfølgelig være en stor fordel at man argumenterer relativt saklig. For at ingen skal være i tvil påstår jeg ikke at dette ikke er tilfelle, men det kan være greit å ha det i minne.

Når det gjelder den finske modellen bør vi ha i tankene at Finska Spetshundklubben ikke bare består av Finsk Spets og Norrbottenspets, men også av Karelsk bjørnhund. Da sier det seg at det er naturlig å arrangere elgjaktprøver.

Til slutt vil jeg oppfordre flere til å hive seg inn i diskusjonen. Husk ønsker man å være med å påvirke må man være med der det skjer, og det er i Spets Nytt!

SMÅNYTT, Fra foredrag av veterinær Hans Jørgen Larsen, Veterinær Høgskolen

Tekst: Roy Nilsen

Nesemidd

SMITTE AV NESEMIDD skjer etter tett kontakt over lengere tid. Gjelder også fra hundens liggeplass, så har man flere hunder og en er blitt smittet kan det lønne seg å behandle alle.

Men man bør være klar over noen enkelte ting før man bestemmer seg for å sette i gang behandling. Kronisk øyebetennelse vil gi samme symptomer som nesemidd. Denne lidelsen gir også dårlig luktesans. Lidelsen må behandles klinisk. Feilbehandling med Ivomec og Interceptor vil kunne gi alvorlige problemer i nesehulen.

Ved regelmessig bruk (f.eks. før hver jakt sesong) vil Ivomec og Interceptor gi nedsatt motstandsdyktighet. Dette er noe en bør tenke igjennom, da nedsatt motstandsdyktighet vil kunne gi langt alvorligere følger enn svekket luktesans.

Valpesyke

DET ER IKKE LIKEGYLDIG hva slags vaksine som blir benyttet. Det er viktig å benytte rett vaksinstamme for å få full beskyttelse. Det bør benyttes vaksine av Tysk stamme, en til to ganger.

Valper som er vaksinert er det viktig å holde i relativt ro. Dette på grunn av at vaksinen er "levende", og en belastning for valpen. Det er da uheldig at den blir utsatt for store fysiske anstrengelser.

Fóring

DET ER STOR FORSKJELL på hvor mye som blir tatt opp av hundens fordøyelsessystem fra fôret. Først skal vi se litt på opptaks prosenten til forskjellige proteinkilder (Tab. 1).

PROTEIN KILDE	OPPTAKS PROSENT
Egg	100%
Kasein - melkeprotein	97%
Fiskemel	95%
Høsekjøtt	92%
Storfekjøtt	80%
Soyamel	67%

Tab. 1 Av tabellen kan vi lese at egg, kasein og fiskemel er de desidert beste proteinkildene, med høsekjøtt som også en brukbar kilde. Problemet med egg og kasein er at det er dyre proteinkilder, gir økt pris på fôr hvor disse kildene benyttes.

Protein har betydning for flere funksjoner i hundens fysiologi bl.a.:

Proteininnhold på 32 - 40% gir:

- ⇒ Økt blodcellevolum
- ⇒ Økt blodvæskevolum
- ⇒ Økt maks O₂ opptak

Jakthunder bør ikke under 25% proteininnhold i fôret utenom sesongen og 30 -40 i sesongen.

Problemer med fisk i hundefôr er en overdrevet myte.

Fett

Som vi er klar over fra fôr er fett den viktigste energikilden for hunden (se tab. 3). Derfor er det viktig med høyt fettinnhold i fôr til hardt arbeidene jakthunder. Dette er spesielt viktig i den delen av året hvor de jobber hardt. Er man flink til å trene hunden fysisk hele året bør man benytte et fettrikt fôr gjennom hele året. Men man trenger ikke å tilsette ekstra fett slik man bør gjøre i harde jaktpreioder. Står hunden ute om vinteren uten tilgang til oppvarmet hundehus er det viktig å gi hunden en fettrik kost gjennom vinteren. Den trenger mye fett for å produsere varme på kalde dager.

En fettenergi på 50 - 60% gir:

- ⇒ Økt mengde fri glycerider i muskulaturen
- ⇒ Økt fettnedbrytning (metabolisme) ved belastning
- ⇒ Nedsatt blodsukker forbruk (glykogen utnytting)

Mer Omega 3 fettsyrer gir:

- ⇒ Mindre hud- og tarmreaksjoner
- ⇒ Reduserer omfanget av muskel- og poteskader
- ⇒ Opprettholder normal sårlegning

Hvilke behov har en jakthund av fett, protein og kullhydrater (Tab. 2).

Referanse	Fett	Protein	Kullhydrater
Tispe melk	60%	30%	10%
Arbeid/stress	45-55%	30-40%	5-25%
Ekstrem belastning	51%	32%	17%

Tab. 2 Som vi ser av tabellen inneholder tispe melka mye fett og protein, det bør vi tenke på når vi velger fôr til valper. Likedan kan vi se at det kreves mye fett og protein i fôr som skal dekke behovet til en hardt arbeidende jakthund.

Vitaminer og mineraler

Vitaminer og mineraler vil det ikke bli gått nærmere inn på her. Men jeg kan nevne at mangel på E-vitamin ofte er årsak til skader og sen leging av sår/skader.

Tørrfôr

Hvor omsettelig er innholdet i tørrfôr (Tab. 3)

Energi kilde	Innhold	Omsettelig energi
Råprotein	33	
Fordøyelig	29,3	33%
Råfett	19,7	
Fordøyelig	18,4	43%
Kullhydrater	29,6	
Fordøyelig	22,5	24%

Tab. 3 Fett er den energikilden som har høyest omsettelig energi.

Ved å tilsette tørrfôret slakteavfall eller fett kan vi øke utnyttelsen av fôret. Som tidligere nevnt er dette viktig under harde arbeidsperioder, intensiv jakt. Tilsetter man mer enn 10% slakteavfall bør det gis kalktilskudd. Gir man hunden egg som tilleggs fôr kan man gi egget med skallet på, skallet inneholder kalk.

INNBILT DREKTIGHET

En hormonell beredskapstilstand

Kilde: Boehringer Ingelheim Agrovet A/S, tlf. 67 14 01 00

TISPA ER IKKE SYK NÅR den blir innbilt drektig. Det er urhundens instinkter for å redde flokkens valper dersom mora, ledertispa, skulle falle fra, som slår igjennom. I urhundens flokker fikk bare ledertispa lov til å parre seg og få valper. Flokkens andre tisper fikk imidlertid gleden av å hjelpe med barnepasset og diingen. Flere ble innbilt drektige når ledertispa ble drektig og var parate til å tre støttende til ved behov. Symptomene på innbilt drektighet begynner gjerne 6 til 12 uker etter løpetidens slutt og varer i 2 til 3 uker, kan også gå over fortere.

Pleieoppførsel

Innbilt drektighet kan vise seg på flere måter. Vanligst er pleieoppførsel overfor leker og kosedyr. De blir erstatningen for valpene hun naturlig ikke finner. Hun lager seg leie på bortgjemte steder og kan forsvare stedet ganske aggressivt, også overfor matmor/far. Nervøsitet og økt aggressivt i sin alminnelighet er også vanlig. Humøret svinger raskt fra rørende omsorg og glede til aggresjon.

Noen får sterkt øket appetitt, andre slutter omtrent å spise. Ytre tegn er oppsvulmet jurparti, produksjon av melk og til tider brekninger. Tispa stimulerer ofte melkeproduksjonen ved å slikke seg selv. Disse fysiske symptomene er ikke så vanlig som de psykiske. Omtrent 40% av alle tisper har innbilt drektighet i sterkere eller svakere grad.

Behandling

Innbilt drektighet kan nå avhjelpes med et nytt reseptpliktig legemiddel som sjelden gir bivirkninger. Tradisjonelt har veterinærer behandlet bare de sterkeste tilfellene av innbilt drektighet medisinsk, fordi bivirkningene er relativt plagsomme. De milde tilfellene blir ikke medisinsk behandlet, man anbefaler bare at leker og kosedyr gjemmes en stund, at mosjonen økes og at føret reduseres litt. Den nye generasjon legemiddel som forhindrer melkeproduksjon hos tispa, har ikke de bivirkningene som hormonene har som f.eks problem ved eventuell fremtidig drektighet. Derfor kan det anbefales også i de mildere tilfellene av innbilt drektighet, som kan være plagsomme nok for tispa.

Behandlingen lindrer først de psykiske symptomene, og hindrer deretter melkeproduksjon samt øvrige fysiske symptomer. Foruten medisinsk behandling skal tispa naturligvis gis rikelig med mosjon, stimulans og omsorg.

Prolaktin hos tisper

Prolaktin produseres i hypofysen. Tisper påvirkes av sitt prolaktin på minst to måter, fysiologisk sett. Det starter melkeutskillelsen og innvirker på produksjonen av progesteron. Dersom tisper dier, starter utskillelsen av prolaktin og forsetter til valpene er avvente.

Mange tisper har tilfeldig økende produksjon av prolaktin mellom dag 60 og 70, dvs. omtrent på den tiden tisper hadde fått valper om hun hadde vært drektig. Utskillelsen av prolaktin gir dermed en hormonell beredskap for diing og pleie av valper, selv om hun selv ikke har noen. I omtrent 60% av tilfellene settes imidlertid ikke melkeutskillelsen og pleieoppførselen i gang fordi valpene ikke er der for å stimulere tisper til dette.

Det nye prolaktinhekkende legemiddelet stanser den mekanismen som fører til innbilt drektighet. Medikamentene skal gis enten direkte i hundens munn eller blandes i føret. Doseringen skjer med en pipette.

PSEUDOGRVIDITET

Kilde: Genetikk, avl og oppdrett, A. Indrebø
Utgiver: NKK, redaktør: Astrid Indrebø

ALLER HUNDER GJENNOMGÅR i virkeligheten en pseudograviditet (falsk drektighet) etter løpetiden, men det er vanlig å bruke denne betegnelsen kun om tisper som viser fysiske og psykiske symptomer på falsk drektighet. Disse hundene får tydelig forstørret jur, kan få økt bukromfang og økt appetitt. Enkelte viser tegn til på fødsel med rastløshet, redebygging (graving), opphørt matlyst, oppkast og adopsjon av gjenstander ("valper") 5-10 uker etter avsluttet brunst. De utvikler også en varierende grad av melkeproduksjon.

PROBLEMER UNDER JAKT

Tekst: Roy Nilsen

TISPER SOM HAR STERKE psykiske og fysiske symptomer på innbilt drektighet vil kunne ha sterkt nedsatt jakteevne. Har tisper løpetid rett før jakta starter bør man være forberedt på at hun kan fungere dårlig under deler av jakta, til den innbilte drektigheten er over.

22 Hornet, 222 Rem, 22-250, 5.6x52R 243 Win, 6.55x55, 7x33 Sako, 7x57R 30-06 o.s.v

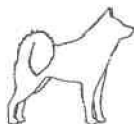
Undertegnede har noen klare favoritter blant disse!

Tekst: Roy Nilsen

DET ER FLERE TING MAN BØR og må tenke på når man skal velge kaliber til skogsfugljakt. Først, velg et kaliber som holder anslagskravet. Deretter bør man velge et kaliber hvor man kan bruke standard ammunisjon. Jeg har aldri skjönt hensikten med å benytte et super potent kaliber når man allikevel må lade ned effekt. Men så har jeg heller aldri hørt om noen som har kjøpt seg en "supervass" sportsbil for så å trimme ned effekten.

Kaliberet man velger bør kunne felle en tiur på fem kilo uten alt for store kjøttødeleggelser. Holder man tunga rett i munn er det ikke noe problem å finne et kaliber som gjør den jobben tilfredsstillende. Men husk, alle kalibre vil kunne gi store ødeleggelser i gitte situasjoner og skyter man dårlig vil man alltid risikere å skyte bort fugl. Husk også på at størst kjøttødeleggelse oppstår når en skadeskutt fugl blir liggende igjen i skogen, gjelder også ved bruk av hagle.

Noen tommelfingerregler; Ligg unna de minste superraske- og de grøvste "bjønnkaliberne". Det er viktig å huske på at kalibre som 222 Rem og lignende er beregnet for presisjonsskyting på papirblink og ekskursjon av skadedyr. Det er et dårlig utvalg av gode kuler i slike kalibre. Det vil nesten alltid være kulekvaliteten som avgjør om et kaliber er egnet. Så velg et kaliber hvor du får kjøpt ammunisjon med gode kuler eller mulighet for å lade egne patroner med kvalitets kuler. Nosler Partion er ikke det rette kule valget, man bør lete etter helmantel kuler med solid mantel og butt eller rund nese uten boattail.

Noen anbefalinger:

Velger man å jakte med rifle vil jeg anbefale:

1. 7x33 Sako
2. 243 Win
3. 6.5x55

Til toppjakt ville jeg ha kuttet ut nummer 1, p.g.a kulebanen.

Velger man å jakte med kombi eller drilling vil jeg anbefale:

1. 7x57R
2. 5.6x52R

Disse valgene/anbefalingene gjør jeg utfra egne erfaringer og opplysninger fra pålitelige bekjente. Dette var litt stoff om kalibre til skogsfugljakt, det vil komme mer i neste nummer. Er det noen som har positive erfaring med forskjellige kalibre som de vil dele med leserne av Spets Nytt er ordet fritt. Dårlige erfaringer er kanskje like interessante, slik at man unngår dårlige kjøp.

TREGNELDRERTREFF/HALVÅRSMØTE

Arrangementet vil bli arrangert i Østerdalen; **22. - 24.august 1997.**

Program:

Innjaging av halsende fuglehunder

Foredrag (emne og foredragsholder er ikke fastlagt)

Eventuelle ønsker fra medlemmene

Eksakt stedangivelse og program vil bli annonsert i neste nummer av Spets Nytt.

Forhånds-påmelding kan gjøres til alle i styret.

Har du tips eller ønsker til emner som kan være interessante å ta opp, så kontakt en i styret.

Både nye og gamle medlemmer er hjertelig velkommen.

Hilsen styret

KRYPTORKISME, skjult testikkel

Kryptorkisme, skjult testikkel er en tilstand der en eller begge testikler ikke er på normal plass i pungen. Tilstanden er beskrevet hos menneske og hos de fleste husdyr. I dagligtale omtales kryptorkisme ofte som "testikkelmangel". Dette er egentlig en feilaktig benevnelse, da hunden ikke mangler testikler, men testiklene befinner seg på et annet sted enn normalt i pungen.

Utdrag fra artikkel med samme navn skrevet av vet. Wenche Farstad, Norges veterinærhøgskole, Institutt for reproduksjon og rettsmedisin

Kilde: Hund - Avl og Helse.

Smådyrpraktiserende Veterinærers Forening 1991. A. Indrebø (ed) (388 sider)

Utdraget er skrevet av redaktøren med tillatelse fra artikkelforfatteren

KRRYPTORKIDE HUNDER HAR IKKE adgang til offisielle utstillinger og prøver arrangert i Norge. Utstillingsdommere skal kontrollere at begge testiklene er på normal plass. Dersom det ikke tidligere er registrert valper etter hannhunden eller den er premiert på offisiell utstilling, skal testikkelattest legges ved søknaden for registrering av valpekull etter denne hunden. På den måten forhindrer en at ensidig kryptorkide hannhunder benyttes til avl. Videre vil en ved salg av valper bli bedt om å undersøke at hannene har testiklene på normal plass. Kryptorkide valper selges oftest til redusert pris.

Kryptorkide hunder kan også henvises til dyrlegen på grunn av lidelser forårsaket av den kryptorkide testikkelen. Hunden kan i sjeldne tilfeller få kolikksymptomer på grunn av at testikkelen har vridd seg rundt sin egen akse eller er blitt innklemt i lyskekanalen. Begge tilstander er smertefulle lidelser som krever korrigering ved operasjon.

Det er også en økt forekomst av svulster, særlig sertolicelle-svulster og seminomer, i den kryptorkide testikkel. En amerikansk undersøkelse viste en forekomst av svulster i kryptorkide testikler på 1,27%. Svulstforekomster er dobbelt så hyppig i testikler plassert i lyskekanalen som i testikler som befinner seg i bukhulen.

Sertolicelle-svulster produserer ofte østrogener som kan gi kliniske forandringer (hyperøstrogenisme) karakterisert av slapp forhud, pigmentforandringer i huden, endret kroppslukt og i noen tilfeller beinmargsforandringer. Kryptorkisme er kjent hos de fleste hunderaser, men forekommer hyppigere hos noen raser og i bestemte

linjer. Ingen av våre raser er blant disse, men det forekommer tilfeller. Så vi bør være kjent med problemet.

Kliniske funn

Hos de fleste dyrearter er en normal plassering av testiklene i pungen nødvendig for dannelsen av sædceller. Temperaturen i pungen ligger noen grader under kroppstemperaturen, og denne reduserte temperaturen er en forutsetning for normal spermieproduksjon. Dersom dannelsen av sædcellene forstyrres, reduseres eller tapes befruktningsdyktigheten.

Ved tosidig kryptorkisme er begge testiklene plassert rett bak nyrene i bukhulen, eller de har delvis vandret ned og kan befinne seg i lyskekanalen. Ved ensidig kryptorkisme er den ene testiklen i pungen, men den andre er tilbakeholdt. Kryptorkisme er dobbelt så vanlig på høyre som på venstre side. Ensidig kryptorkisme er mye hyppigere enn tosidig. I en undersøkelse ble det funnet at 21 av 29 var ensidig kryptorkide, mens 8 var tosidig.

Tosidig kryptorkisme resulterer i manglende sædproduksjon, og hanndyret er sterilt. Ved ensidig kryptorkisme kan den ene testikkelen i pungen være normal og dermed produsere spermier. Imidlertid er sæduttømningsfrekvensen ofte nedsatt, og befruktningsevnen meget variabel. I en undersøkelse ble det vist at færre enn halvparten av ensidig kryptorkide hunder kan ejakulere, og 27% av disse hadde ingen sædceller i ejakulatet. Normalt ejakulasjonsvolum ble funnet hos 8%, og bare 3 av 17 hadde normal spermiekonsentrasjon. Kjønnstriften kan være normal, forhøyet eller nedsatt.

Descensus, nedstigning

Hos de fleste dyrearter skjer dette i fosterlivet, mens det hos rovdyr og gnagere oftest skjer etter fødsel. Hos hundvalper kan en vanligvis kjenne testiklene i pungen fra 4.-5. leveuke, og normalt er de tilstede ved levering av valpene i 7-8 ukers alder.

Inntil 10. leveuke kan testiklene hos enkelte hanner trekkes opp i lyskekanalen ved siden av penis på grunn av sammentrekning i en liten muskel som finnes inne i sædstrengen. Imidlertid skal de normalt kunne flyttes tilbake til pungen ved hjelp av lett massasje med fingrene. Hos noen valper kan denne evnen til å trekke opp testiklene vedvare i noen måneder, og skjer oftest når hunden er opphisset.

Manglende nedstigning av testiklene er derfor en tilstand som først kan diagnostiseres en tid etter fødsel, og hos hund regner vi med at det kan gå opptil 6 måneder før en med sikkerhet kan si at testiklene ikke kommer ned. I noen sjeldne tilfeller kan de til og med komme enda senere. Descensus etter 6.-8. leveuke er imidlertid å betrakte som forsinket.

Årsaker til manglende descensus

Det kan være flere årsaker til kryptorkisme: Unormal testikkelfunksjon som medfører feilaktig eller mangelfull vekst eller tilbakedannelse av gubernaculum, trang lyskekanal eller feil ved lyskekanalringen. I tillegg angis det at visse hormoner fra tispas hypofyse, de såkalte *gonadotropiner*, har betydning gjennom på virkning av testiklene hos fostret. Feil ved hypofysen hos fostret innvirker på testikkelens hormonproduksjon og kan dermed indirekte være årsak til kryptorkisme og også andre misdannelser i urin- og kjønnsorganer.

Diagnose

På voksne hunder er diagnosen enklest, en kan kjenne at en eller begge testikler mangler. På langpelsede hunder hender det at eieren ikke oppdager testikkelmangelen f.eks. dersom hunden ikke er solgt med testikkelattest, eller hvis den ene testikkelen har blitt permanent oppe hos hunden med kort *Musculus cremaster* og som har hatt en "urolog" testikkel som valp. En bør kjenne gjennom underhuden i området rundt penis, i lyskekanalen og i området rundt endetarmsåpningen. Hos valper kan de overflatiske lymfeknutene i lysken ligne på testikkelvev, men lymfeknutene er som regel bløtere og mindre avrundet (spoleformet).

Behandling

På grunn av at kryptorkisme er arvelig bør en være tilbakeholdne med behandling for å få testiklene ned i pungen. Generelt ser en på kirurgisk korrigerende av kryptorkisme som uetisk, og det samme kan sies å gjelde for medisinsk terapi i de fleste tilfelle. Ved Norges veterinærhøgskole foretas det ikke behandling for å provosere descensus. Dersom det er ønskelig med behandling, fjernes den kryptorkide testikkelen eller eventuelt begge.

Årsak og arvegang

Hyppigere forekomst av kryptorkisme i bestemte raser og linjer støtter teorien om at tilstanden er arvelig. Den arvegang som er best underbygd er en enkel recessiv arv med kjønnsbundet manifestasjon (i og med at tispene ikke viser defekten). Arvbarheten er angitt til 0,5 - 0,8. Det er imidlertid hevdet at flere enn ett enkelt gen er involvert. Ett gen kontrollerer muligens den indre nedstigningen til lyskeåpningen, men et annet gen regulerer den videre nedstigningen til pungen.

Foreldrene til en kryptorkid hann er begge bærere, men en vet ikke sikkert om mødrene har genet i enkel eller dobbel dose (heterozygoti eller homozygoti).

Avlshygiene

tiltak for å begrense kryptorkisme er nødvendig i raser og linjer der lidelsen forekommer hyppig. Tilstanden er vesentlig for reproduksjonen, og kan i enkelte tilfeller være plagsom for individet. Bekjempelsen av kryptorkisme må imidlertid avveies mot eventuelle andre alvorlige arvelige defekter i en rase slik at en ikke begrenser avlsmaterialet for mye i raser med få individer. Generelt kan det sies at en ikke bør kombinere to individer der lidelsen er kjent hos begge de potensielle foreldrenes nærmeste aner eller avkom.

Artiklen kan leses i sin helhet i Hund, Avl og Helse.

RESULTATER UTSTILLINGEN I KONGSVINGER, 3. MAI

Navn	Eier	Premiering
FINSK SPETS		
Junior klasse hannhund		
Taipu	Henrik Kolbu	2. JK
Fant	Runar Andersen	0. JK (sint)
Röjbackens Akke	Odd Kristiansen	1. JK
Åpen klasse hannhund		
NV-95 Trym	Rune Torgersen	1. AK, CK, 1. BHK, BIR
Mikki	Sten Otto Weberg	1. AK
Ukkos Dingo	Tormod Hauge	1. AK
Bamse	Linda og Håvard Hauge	1. AK
Champion Klasse hannhund og Veteran Klasse hannhund		
Majavirran Vikke	Bengt Bjurström	1. CHK og 1. VETK
Junior klasse tise		
Ængåsens Beda	Dagfinn Gressberg	2. JK
Heila	Tom Norheim	2. JK
Unghund klasse tise		
Tikka	Einar Førde	1. UK, 1. BTK, BIM
Åpen klasse tise		
Mirra	John Gullord	2. AK
NORRBOTTENSPETS		
Junior klasse tise		
Överstjuktans Silva	Ole Jørgen Kolstad	2. JK
Sool	Bjørn Bryng	2. JK

Det tas forbehold med riktigheten av resultatene.

OESOPHAGUSDILTASJON

JEG HAR I DAG MÅTTET AVLIVE en 7 uker gammel tiskevalp p.g.a. utposing av spiserøret. I følge veterinæren kan dette være arvelig. Han viste ikke hvor arvelig det kan være, og han sa at det også kan oppstå tilfeldig. Er det noen i spetsklubben som kan si noe om dette.

Røntgenbildene viste tydelig uregelmessigheter med spiserør, forskyvning av hjerte og luftrør. Valpen virket ellers i fin form, aktiv, god matlyst, og vokste normalt. Det som ikke var helt normalt var uregelmessige og kraftige klukkelyder, noe surkling, luftromling og oppkast. Symptomene til denne lidelsen er i følge dyrlegene markert oppkast rett etter spising og avmagring. Symptomene tydeligvis ikke så entydige.

Denne valpen kastet ikke opp etter spising, men ofte lenge etterpå under hvile eller om natta. Mange mente at dette var noe den ville vokse av seg, og en vil jo alltid håpe det beste. Dette som en liten informasjon/advarsel til andre med valper. Kanskje det er like bra å få en røntgenundersøkelse så raskt som mulig ved mistanke om denne lidelsen.

Jan Jansen

JAKTPRØVER HØSTEN 1997

Dato	Sted	Anmeldelse adresse	Anm. avg.	Anm. frist	Merknad
30/8	Mosvik	Roy Nilsen, V. Ådal, 3500 Hønefoss	250	6/8	Sauerenshetsbevis
31/8	Mosvik	-----"-----	250	6/8	-----"-----
6/9	Rena	-----"-----	250	13/8	-----"-----
7/9	Rena	-----"-----	250	13/8	-----"-----
1/11	Trøndelag	-----"-----	250	15/10	
2/11	Trøndelag	-----"-----	250	15/10	
21/8-23/12	Spredt	-----"-----	200	1 uke før start	

**Returadresse:
Laila Kisen
2210 Granli**

A-Blad

